

UCHWAŁA NR X/68/2025
RADY POWIATU NAKIELSKIEGO

z dnia 26 lutego 2025 r.

w sprawie przyjęcia „Programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w powiecie nakielskim na lata 2025-2030”

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 2024 r. poz. 107 i poz.1907), art. 19 pkt 16 i art. 112 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, poz.858 i poz.1572), art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1673), uchwała się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Program służący działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w powiecie nakielskim na lata 2025-2030” w brzmieniu określonym w załączniku do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu Nakielskiego oraz Dyrektorowi Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Biuletynie Informacji Publicznej.

PRZEWODNICZĄCY RADY

Zbigniew Sabaciński
ZBIGNIEW SABACIŃSKI

UZASADNIENIE

Zgodnie z art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej do zadań własnych powiatu należy opracowanie i realizacja programów służących działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci zagrożonych przemocą domową. Ponadto zgodnie z art. 112 ust. 13 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej rada powiatu na podstawie wykazu potrzeb opracowuje i wdraża lokalne programy pomocy społecznej.

W ustawie o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie dokonano w 2023 roku zmian, w tym:

- a) zwrot przemoc w rodzinie zastąpiono stwierdzeniem przemoc domowa,
- b) rozszerzono definicję przemocy, dodając przemoc ekonomiczną i cyberprzemoc,
- c) wprowadzono zmiany dotyczące kierowania osób stosujących przemoc domową do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych lub psychologiczno-terapeutycznych,
- d) dookreślono cel realizacji ww. programów oraz wprowadzono nowe obowiązki dla osób kierowanych do uczestnictwa w programach.

W związku z powyższym, zaistniała konieczność dostosowania dokumentu do aktualnego stanu prawnego.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Zbigniew Sabaciński
Zbigniew Sabaciński

Załącznik
do Uchwały Nr X/68/2025 Rady Powiatu Nakielskiego
z dnia 26 lutego 2025 r.

w sprawie przyjęcia „Programu służącego działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową w powiecie nakielskim na lata 2025-2030”.

**PROGRAM SŁUŻĄCY DZIAŁANIOM PROFILAKTYCZNYM
MAJĄCYM NA CELU UDZIELENIE SPECJALISTYCZNEJ POMOCY
ZWŁASZCZA W ZAKRESIE PROMOWANIA I WDROŻENIA
PRAWIDŁOWYCH METOD WYCHOWAWCZYCH
W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH
ZAGROŻONYCH PRZEMOCĄ DOMOWĄ
W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA 2025-2030**

Spis treści

Wprowadzenie	3
1. Charakterystyka przemocy domowej	4
2. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Nakielskiego	5
3. Zjawisko przemocy domowej	10
4. Analiza SWOT	13
5. Założenia programowe	13
5.1 Obszar, cele i kierunki działania programu	13
5.2 Adresaci programu	15
5.3 Realizatorzy programu	15
5.4 Źródła finansowania programu	15
5.1 Monitoring i ewaluacja	15
Podsumowanie	16
Wykaz tabel	17

Wprowadzenie

Przemoc to umyślne działanie naruszające prawa i dobra osobiste, które powoduje cierpienie i szkody. Przemoc charakteryzuje się tym, że jest intencjonalna, tzn. jest zamierzonym działaniem człowieka, ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie sobie drugiej osoby. Podczas występowania przemocy, siły są nierównomiernie rozłożone (jedna strona ma przewagę nad drugą) oraz naruszane są podstawowe prawa drugiej osoby (do nietykalności fizycznej, godności, szacunku). Ciągłe doświadczanie bólu i cierpienia sprawia, że osoba doświadczająca przemocy ma z czasem coraz mniejszą umiejętność do samoobrony. Powszechnie znana jest wiedza o decydującej roli wychowania w rodzinie w kształtowaniu się osobowości dziecka. To właśnie w rodzinie odbywa się proces kształtowania pojęć moralnych dziecka, jego etycznej i społecznej wrażliwości. Rola rodzinnego środowiska wychowawczego trwa od urodzenia dziecka do osiągnięcia przez nie samodzielności. Sposób, w jaki rodzina pełni swą funkcję wychowawczą oraz skuteczność tych oddziaływań na dziecko zależą w znacznej mierze od postaw ojca i matki wobec dziecka. Nieprawidłowe postawy rodzicielskie mogą powodować u dziecka brak zaufania do siebie i innych, poczucie osamotnienia i zagubienia. Silna, prawidłowa więź emocjonalna z rodzicami jest podstawowym czynnikiem chroniącym dziecko przed zachowaniami ryzykownymi, takimi jak zażywanie środków psychoaktywnych czy agresja. Zaburzenia więzi emocjonalnej w rodzinie, nieprawidłowości w procesie wychowania i socjalizacji, wywołują, podtrzymują i utrwalają zachowania destrukcyjne. Rodzina powinna stanowić środowisko zapewniające mu poczucie bezpieczeństwa, godności i szacunku. Jednym z najczęściej występujących czynników zagrażających prawidłowemu funkcjonowaniu rodziny jest przemoc.

Badania dotyczące zjawiska przemocy wskazują, że skala tego zjawiska rośnie. Konieczne jest, więc podjęcie działań w zakresie wsparcia rodziny w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Powyższe przesłanki uzasadniają potrzebę skonstruowania i wdrożenia w życie programu profilaktycznego, który będzie miał na celu udzielenie specjalistycznej pomocy, szczególnie w zakresie promowania i wdrażania prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową. Największy efekt podejmowanych działań widoczny będzie w sytuacji współpracy pomiędzy podmiotami zaangażowanymi w realizację zadań dotyczących edukacji, bezpieczeństwa, zdrowia i przeciwdziałania przemocy domowej. Podstawą prawną opracowania niniejszego Programu jest art. 6 ust. 3 pkt 2 ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej.

1. Charakterystyka przemocy domowej

Troska o dziecko jest pierwszym i podstawowym sprawdzianem stosunku człowieka do człowieka. Od narodzin istota ludzka podlega złożonym działaniom wychowawczym i edukacyjnym różnych grup i instytucji, wśród których pierwszoplanową rolę odgrywa rodzina. To w niej dokonuje się podstawowy proces wychowywania dziecka oraz wprowadzenia go w szereg kontaktów społecznych. Od stylu funkcjonowania jednostki w rodzinie zależy jej dalszy rozwój i późniejszy status społeczny. Wszyscy członkowie rodziny są współtwórcami układu wzajemnych relacji, jednocześnie każdy z nich stanowi indywidualną jednostkę, która nosi ślady ogólnego systemu rodzinnego. Dzięki temu układowi pomiędzy osobami w rodzinie istnieje sieć różnych sprzężeń zwrotnych, dlatego też zaistnienie jakichkolwiek zmian w tym układzie ma ogromny wpływ na funkcjonowanie całego systemu rodzinnego. Tak więc sytuacja niepełnosprawności lub zaburzenia któregoś z członków rodziny wpływa na sposób funkcjonowania rodziny jako systemu. Niezaradność rodziny w opiece i wychowaniu własnych dzieci łączy się często z innymi dysfunkcjami w tym uzależnieniami, przemocą w rodzinie czy problemami w pełnieniu ról rodzicielskich, małżeńskich, bądź zawodowych. Wychowanie rodzinne, jak każde ludzkie oddziaływanie, niesie wartości pozytywne i zagrożenia. Z jednej strony stanowi centrum przekazywania wartości etycznych, z drugiej zaś każde odchylenie w zachowaniu dziecka można tłumaczyć zaburzeniami stosunków rodzinnych. Zaangażowanie rodziców w sprawy wychowania ma decydujące znaczenie dla przyszłych losów dziecka, jego kształtowania się jako jednostki niepowtarzalnej, przejawiającej określony poziom zdolności i specyficzne cechy charakteru. Niektórzy rodzice, głównie ci, którzy powielają dobre wzorce wychowawcze swoich rodziców, odnoszą sukcesy, wychowując swoje dzieci w atmosferze bezpieczeństwa i poszanowania prawa do mądrego kształtowania ich osobowości. Niestety niekiedy rodzice popełniają błędy wychowawcze, co powoduje zachwianie poczucia bezpieczeństwa psychicznego ich pociech, co ma niezwykle negatywny wpływ na kształtowanie pozytywnych i właściwych cech osobowości. Dysfunkcjonalność rodziny powoduje zaburzenie stosunków emocjonalnych i interpersonalnych między rodzicami oraz między rodzicami a dziećmi. Zakłócony zostaje klimat życia domowego, tworząc traumatyczną atmosferę życia rodzinnego. Niezaspokojone są w niej potrzeby psychiczne dziecka, a życie rodzinne ulega dezorganizacji. W rodzinie dysfunkcyjnej brak jest celów wychowawczych i życiowych. Natomiast metody opiekuńczo-wychowawcze występujące w rodzinie są okazjonalne, często niepedagogiczne, powodujące niedostosowanie dzieci do potrzeb, wartości i celów społecznych. Przyczyny stosowania przemocy i jej występowania są różne. Zjawisko to występuje w rodzinach bez względu na wykształcenie członków rodziny, czy też ich sytuację materialną.

2. Diagnoza zjawiska przemocy domowej na terenie Powiatu Nakielskiego

Przemoc domowa jest w Polsce, podobnie jak w innych krajach, jednym z problemów społecznych, który wymaga podejmowania szeroko zakrojonych działań przeciwdziałających temu zjawisku. Powiat Nakielski realizując zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy domowej podejmuje kompleksowe działania w zakresie profilaktyki przemocy, udzielania pomocy ofiarom oraz działania skierowane do osób stosujących przemoc. Diagnoza zjawiska przemocy domowej występującej na terenie powiatu nakielskiego została sporządzona w oparciu o dane będące w dyspozycji Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i w Szubinie, Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i w Szubinie, Policji, Ośrodków Pomocy Społecznej działających na terenie poszczególnych gmin powiatu oraz Zespołów Interdyscyplinarnych do spraw przeciwdziałania przemocy domowej na terenie gmin powiatu.

Jak wynika z poniższych danych liczba osób dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego spada rok do roku w obszarze właściwości Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią, a wzrasta w obszarze właściwości Sądu Rejonowego w Szubinie.

Tabela 1. Dane statystyczne Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2020 – 2023.

Lp.	Jednostka	Wyszczególnienie	2020r.		2021r.		2022r.		2023r.	
			Ogółem	w tym mężczyźni	Ogółem	w tym mężczyźni	Ogółem	w tym mężczyźni	Ogółem	w tym mężczyźni
1.	Sąd Rejonowy w Nakle nad Notecią	Liczba dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego według rodzajów przestępstw przeciwko rodzinie i opiece – art. 206 – art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks Karny	121	103	116	111	78	73	76	69
		- w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 Kk	26	22	29	28	21	17	16	15
		- uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego – art. 209 Kk	93	91	87	83	57	56	60	54
2.	Sąd Rejonowy w Szubinie	Liczba dorosłych skazanych prawomocnie za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego według rodzajów przestępstw przeciwko rodzinie i opiece – art. 206 – art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks Karny	86	85	101	97	110	109	116	111
		- w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 Kk	18	18	23	20	22	22	27	26
		- uchylanie się od obowiązku alimentacyjnego – art. 209 Kk	68	67	78	77	88	87	89	85

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie.

Na podstawie danych uzyskanych z Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią można zaobserwować spadek liczby spraw dotyczących przemocy domowej wobec dorosłych i małoletnich, natomiast dane Prokuratury Rejonowej w Szubinie wskazują na spadek liczby spraw w odniesieniu do roku 2021 oraz wzrost spraw w roku 2022 i 2023.

Tabela 2. Dane statystyczne Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2020 – 2023.

Lp.	Wyszczególnienie	Prokuratura Rejonowa w Nakle nad Notecią				Prokuratura Rejonowa w Szubinie			
		2020r.	2021r.	2022r.	2023r.	2020r.	2021r.	2022r.	2023r.
1.	Liczba zarejestrowanych spraw dotyczących przemocy domowej w rodzinie wobec dorosłych i małoletnich	99	88	58	43	85	52	64	66
2.	Liczba stwierdzonych przestępstw w zakończonych postępowaniach przygotowawczych przeciwko rodzinie i opiece - art. 206 - art. 211 ustawy z dnia 6 czerwca 1997r. – Kodeks Karny	80	82	55	29	36	22	33	65
	• w tym znęcanie się nad członkiem rodziny lub inną osobą zależną lub bezradną – art. 207 Kk	80	29	55	29	21	12	24	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie.

Z analizy danych Komendy Powiatowej Policji w Nakle nad Notecią wynika, że problem przemocy domowej na terenie powiatu nakielskiego występuje częściej na wsi niż w mieście (w poprzednich latach 2017 – 2019 częściej problem przemocy występował w mieście).

Statystyki potwierdzają, że w większej liczbie przypadków stosowania przemocy sprawcy znajdowali się pod wpływem alkoholu, a zatem jego nadużywanie można powiązać z wyzwalaniem agresji. Należy pamiętać, że alkohol osłabia kontrolę nad zachowaniem i zwiększa prawdopodobieństwo reagowania złością i gniewem na trudności. Uzależnienie od alkoholu nie zwalnia z odpowiedzialności za swoje czyny, mimo że osoby stosujące przemoc często wykorzystują fakt bycia nietrzeźwym jako czynnik usprawiedliwiający ich zachowanie. Coraz częściej przyczyną przemocy domowej jest uzależnienie nie tylko od alkoholu, ale także uzależnienie od innych substancji psychoaktywnych.

Dane uzyskane od Komendy Powiatowej Policji w Nakle nad Notecią ujawniają skalę postępowań prowadzonych w związku z przemocą domową oraz przedstawiają liczbę rozpoczętych procedur „Niebieskich Kart”.

Tabela 3. Działania podjęte przez Policję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2020 – 2023.

Lp.	Wyszczególnienie	2020r.	2021r.	2022r.	2023r.
1.	Liczba interwencji domowych ogółem	1766	1354	849	606
2.	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta”	277	192	152	172
	• w tym wszczynających procedurę	192	142	122	141
	• w tym dotyczących kolejnych przypadków w trakcie procedury	85	50	29	31
3.	Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta” według miejsca zamieszkania rodziny	277	192	151	172
	• miasto	139	81	66	81
	• wieś	138	111	85	91
4.	Ogólna liczba ofiar przemocy domowej	326	228	185	240
	• w tym małoletnich	41	35	38	67
5.	Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc domową	228	194	154	172
	• w tym nieletnich	0	1	1	0
6.	Ogólna liczba osób podejrzewanych o przemoc domową będących pod wpływem alkoholu	222	136	111	119
	• w tym nieletnich	0	0	1	0
7.	Liczba dzieci umieszczonych w nie zagrażającym im miejscu (np. rodzina zastępcza, dalsza rodzina, placówka opiekuńcza)	5	0	6	4
08.	Ogólna liczba zatrzymanych osób podejrzewanych o przemoc domową	153	119	96	114
	• w tym nieletnich	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z Komendy Powiatowej Policji w Nakle nad Notecią.

Zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej jednym z zadań własnych gmin jest tworzenie Zespołów Interdyscyplinarnych, które działają na rzecz kompleksowego rozwiązywania problemu przemocy domowej. Zespoły Interdyscyplinarne zajmują się zbieraniem informacji na temat skali zjawiska przemocy domowej, a także całościowym diagnozowaniem sytuacji w tym aspekcie. Na terenie powiatu nakielskiego działa pięć zespołów interdyscyplinarnych przy gminnych ośrodkach pomocy społecznej, tj. w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie. Zespół Interdyscyplinarny jest tu rozumiany jako grupa specjalistów współpracujących ze sobą w sposób skoordynowany w celu skutecznego reagowania na informacje o przemocy domowej.

PROGRAM SŁUŻĄCY DZIAŁANIOM PROFILAKTYCZNYM MAJĄCYM NA CELU UDZIELENIE SPECJALISTYCZNEJ POMOCY ZWŁASZCZA
W ZAKRESIE PROMOWANIA I WDROŻENIA PRAWIDŁOWYCH METOD WYCHOWAWCZYCH W STOSUNKU DO DZIECI W RODZINACH
ZAGROZONYCH PRZEMOCĄ DOMOWĄ W POWIECIE NAKIELSKIM NA LATA 2025-2030

Tabela 4. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (zespoły interdyscyplinarne, grupy robocze).

Rodzaj działania	Wskaźnik										
	Gmina Kcynia		Gmina Mrocza		Gmina Nakło nad Notecią		Gmina Sadki		Gmina Szubin		
	2022r.	2023r.	2022r.	2023r.	2022r.	2023r.	2022r.	2023r.	2022r.	2023r.	
Utworzenie i funkcjonowanie zespołów interdyscyplinarnych	Liczba utworzonych zespołów interdyscyplinarnych										
	Liczba posiedzeń zespołów										
	Liczba osób objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych	Ogółem									
		w tym dzieci									
	Ogółem										
	w tym niepełnosprawne										
	Liczba rodzin objętych pomocą zespołów interdyscyplinarnych										
	Liczba utworzonych grup roboczych										
	Liczba posiedzeń grup										
	Liczba osób objętych pomocą grup roboczych	Ogółem									
w tym dzieci											
Ogółem											
w tym niepełnosprawne											
Liczba rodzin objętych pomocą grup roboczych											
	30	31	27	30	70	128	16	18	31	32	

Źródło: Dane ośrodków pomocy społecznej z Kcyni, Mroczy, Nakła nad Notecią, Sadek i Szubina.

W celu uzyskania pomocy w sytuacji kryzysowej na terenie Powiatu Nakielskiego funkcjonuje Punkt Interwencji Kryzysowej przy Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią, w którym świadczona jest pomoc psychologa, radcy prawnego oraz terapeuty. Punkt jest jednostką realizującą zadania z zakresu pomocy społecznej należące do zadań własnych powiatu. Pomoc udzielana jest wszystkim osobom bez względu na dochód. **Psycholog** w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej udziela wsparcia psychologicznego w momencie kryzysu i wystąpienia nagłych problemów i okoliczności, z którymi klient nie potrafi sam sobie poradzić. **Radca prawny** w ramach Punktu Interwencji Kryzysowej udziela porad w zakresie prawa spadkowego, rodzinnego, prawa pracy i innych. **Terapeuta** prowadzi terapię indywidualną lub rodzinną po wcześniejszym umówieniu, której celem jest rozwiązanie problemów i konfliktów w rodzinie oraz odbudowa więzi między jej członkami. Cykl spotkań polega na odnalezieniu źródła kryzysu oraz sposobów na jego pokonanie.

Tabela 5. Informacja o ilości udzielonych porad w Punkcie Interwencji Kryzysowej w Nakle nad Notecią w latach 2020 – 2023.

Rok	Porady udzielone przez psychologa	Porady udzielone przez radcę prawnego	Terapia rodzinna
2020	245	264	1095
2021	100	142	786
2022	151	140	1067
2023	438	128	966

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie Nakle nad Notecią.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią jest również realizatorem programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową. Działania podejmowane w ramach wskazanego programu ukierunkowane są na pracę z osobami stosującymi przemoc. Ponadto wpisują się w oferowaną pomoc ofiarom, które oczekują zmiany zachowania sprawcy przemocy. Uczestnicy programu to osoby nieradzące sobie z kontrolowaniem i opanowaniem własnych negatywnych emocji, wskazane przez jednostki pomocy społecznej w związku z posiadaniem niebieskiej karty lub orzeczenia sądowego obligującego do uczestnictwa w zajęciach korekcyjno-edukacyjnych.

Tabela 6. Zestawienie danych dotyczących programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową w latach 2020 – 2023

Rok realizacji Programu	Liczba osób, które zgłosiły się do uczestnictwa w Programie	Liczba osób, które uczestniczyły w Programie	Liczba osób, które ukończyły Program
2020	12	5	3
2021	12	5	4
2022	12	5	3
2023	13	9	6

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie Nakle nad Notecią.

Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią zakłada kontynuację programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową w następnych latach przy ścisłej współpracy instytucji zajmujących się problemem przemocy domowej, w tym Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie, Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie, Zespołu Kuratorskiej Służby Sądowej w Nakle nad Notecią i Szubinie, Zespołów Interdyscyplinarnych do spraw Przeciwdziałania Przemocy Domowej w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie oraz Ośrodków Pomocy Społecznej z gmin powiatu nakielskiego. Ideą systemu przeciwdziałania przemocy domowej jest kompleksowa i skoordynowana działalność ukierunkowana na zdiagnozowanie przyczyn i zniwelowanie skutków występowania przemocy.

3. Zjawisko przemocy domowej

Przemoc definiuje art. 2 pkt. 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu przemocy domowej, który określa ją jako jednorazowe lub powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie, wykorzystujące przewagę fizyczną, psychiczną lub ekonomiczną, naruszające prawa lub dobra osobiste osoby doznającej przemocy domowej, w szczególności:

- narażające tę osobę na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia lub mienia;
- naruszając jej godność, nietykalność cielesną lub wolność, w tym seksualną;
- powodujące szkody na jej zdrowiu fizycznym lub psychicznym, wywołującej u tej osoby cierpienie lub krzywdę;
- ograniczające lub pozbawiające tę osobę dostępu do środków finansowych lub możliwości podjęcia pracy lub uzyskania samodzielności finansowej;
- istotnie naruszające prywatność tej osoby lub wzbudzające u niej poczucie zagrożenia, poniżenia lub udręczenia, w tym podejmowane za pomocą środków komunikacji elektronicznej.

Przemoc cechuje:

- **intencjonalność** – przemoc jest zamierzonym działaniem człowieka i ma na celu kontrolowanie i podporządkowanie ofiary,
- **nierównomierność sił** – w relacji jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Ofiara jest słabsza a sprawca silniejszy,
- **naruszanie praw i dóbr osobistych** - sprawca wykorzystując przewagę siły narusza podstawowe prawa ofiary (np. prawo do nietykalności fizycznej, godności, szacunku, itd.),
- **powodowanie cierpienia** – sprawca naraża zdrowie i życie ofiary. Doświadczanie cierpienia sprawia, że ofiara ma mniejszą zdolność do samoobrony.

Rodzaje przemocy:

- **Przemoc fizyczna** – obejmuje różne formy użycia siły: bicie (w tym przedmiotami), popychanie, policzkowanie, szczypanie, kopanie i duszenie, szarpanie, wykręcanie rąk, przypalanie, polewanie substancjami, stosowanie broni, porzucanie w niebezpiecznej okolicy, nieudzielenie koniecznej pomocy, itp.
- **Przemoc psychiczna** – przybiera formę zastraszania, szydzenia, przekleństw, wyśmiewania poglądów, religii, pochodzenia, narzucania własnych poglądów, stałej krytyki, izolacji społecznej poprzez kontrolowanie i zabranianie kontaktów z innymi, wymuszania posłuszeństwa, wyzywania, poniżania i upokarzania, zawstydzania, grożenia, itp.
- **Przemoc seksualna** – obejmuje wymuszanie zachowań o charakterze seksualnym, poniżające obmacywanie, obłąpywanie, zmuszanie do oglądania filmów pornograficznych, wymuszanie pożycia seksualnego, wymuszanie nieakceptowanych praktyk seksualnych, wymuszanie seksu z osobami trzecimi, itp.
- **Przemoc ekonomiczna** – to odbieranie zarobionych pieniędzy, niezaspokojenie potrzeb materialnych, niedostarczanie środków finansowych na utrzymanie, uniemożliwienie podjęcia pracy, itp.
- **Przemoc zaniedbania** – obejmuje narażanie na utratę życia lub zdrowia, pozostawianie bez opieki osoby, która z powodu choroby, niepełnosprawności bądź wieku nie może samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, itp.
- **Cyberprzemoc** – to przemoc z użyciem urządzeń elektronicznych, najczęściej telefonu bądź komputera. Bywa określana także jako cyberbullying, nękanie, dręczenie, prześladowanie w internecie.

Rozpatrując zjawisko przemocy należy pamiętać, że przemoc rzadko kiedy jest zjawiskiem jednorazowym, a wręcz przeciwnie, jest procesem o długiej, nawet kilkunastoletniej historii. Ma tendencję do powtarzania się według zauważalnej prawidłowości. Cykl przemocy składa się zwykle z trzech następujących po sobie faz:

- **faza narastającego napięcia** – jest to początek cyklu, który charakteryzuje się wzrostem napięcia i natężenia sytuacji konfliktowych;
- **faza ostrej przemocy** – następuje wybuch gniewu i wyładowanie agresji;
- **faza miodowego miesiąca** – jest to faza skruchy ze strony sprawcy, okazywania żalu, jednak bez specjalistycznej pomocy kończy się to nawrotem przemocy spowodowanym ponownym wzrostem napięcia u sprawcy.

Przemoc domowa jest działaniem intencjonalnym, zaplanowanym, ukierunkowanym na wyrządzenie drugiej osobie krzywdy, szkody, cierpienia. Dotyczy relacji z bliskimi, w której istnieje nierówny układ sił. Dochodzi do wykorzystywania władzy, siły fizycznej, psychicznej, materialnej przez silniejszego nad słabszym. Skutki przemocy w rodzinie powodują, że ofiary doświadczają szkód na zdrowiu psychicznym i fizycznym.

Doświadczenia traumatyczne powodują, że konsekwencje przemocy doświadczane są w przeciągu całego życia. U dzieci będących świadkami aktów przemocy, wywołają się agresywne zachowania, zaburzają się poglądy na temat rozwiązywania konfliktów i zmniejsza się wrażliwość na agresywne zachowania u innych osób.

Ustawodawca bardzo mocno zaakcentował ochronę małoletnich przed przemocą domową w przepisach nowelizujących ustawę o przemyśle domowej oraz w tzw. Ustawie Kamilka. Wprowadził, także nowelizację Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego oraz niektórych innych ustaw, które mają na celu poprawę bezpieczeństwa małoletnich w miejscach sprawowania nad nimi opieki.

W wyniku ustawy Kamilka w 2024 r. został wprowadzony obowiązek wprowadzenia standardów ochrony małoletnich, który dotyczy wszelkich placówek oświatowych, opiekuńczych, wychowawczych oraz innych instytucji, które mają kontakt z dziećmi. Standardy te określają zasady bezpiecznych relacji z dziećmi oraz procedury interwencji w przypadkach podejrzenia przemocy. To zbiór zasad i tryb postępowania, które mają na celu zapewnić dziecku ochronę przed krzywdzeniem. Standardy ochrony dzieci powinny zawierać:

- zasady określające bezpieczne relacje z dzieckiem z wyszczególnieniem zachowań niedozwolonych;
- procedury podejmowania interwencji w przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka;
- procedurę i wyznaczoną osobę odpowiedzialną za złożenie zawiadomienia o podejrzeniu przestępstwa wobec dziecka.

Dzieci powinny być wysłuchiwane tylko raz w toku postępowania, chyba że ich dobro wymaga ponowienia tej czynności. Przesłuchania mają być prowadzone w sposób minimalizujący stres dla dziecka. Ustawa reguluje także, że dziecko przed sądem ma swojego reprezentanta. W sytuacji, jeśli opiekun lub rodzic nie może podjąć się tej funkcji, rolę tę mogą pełnić adwokaci i radcy prawni. Każda placówka, której praca wiąże się z opieką nad dziećmi, powinna przestrzegać zasad bezpiecznej rekrutacji. To oznacza, że kandydaci do pracy są sprawdzani w Rejestrze Sprawców Przystępstw na Tle seksualnym i mają obowiązek pozyskania i przedstawienie zaświadczenia o niekaralności z Krajowego Rejestru Karnego, co ma na celu zapewnienie maksymalnego bezpieczeństwa małoletnim.

Celem wprowadzonych zmian jest skuteczniejsze i efektywniejsze zapobieganie krzywdzeniu dzieci, a także zabezpieczenie małoletnich w sytuacji wystąpienia zagrożenia życia lub zdrowia.

4. Analiza SWOT

Tabela 7. Analiza SWOT dla działań profilaktycznych w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie na terenie powiatu nakielskiego.

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> gotowość do współpracy międzyinstytucjonalnej, wysoka świadomość rangi problemu przemocy w rodzinie podmiotów działających w tym obszarze, umiejętność wykorzystania istniejącego potencjału kadrowego w realizacji zadań z zakresu problematyki przemocy, stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” przez Policję i pomoc społeczną, prowadzenie akcji promujących bezpieczeństwo, praca asystentów rodziny, programy osłonowe i profilaktyczne, grupy samopomocowe i grupy wsparcia, realizacja projektów finansowanych ze środków zewnętrznych w tym z UE poradnictwo rodzinne, praca interdyscyplinarna w obszarze wsparcia rodzin. 	<ul style="list-style-type: none"> istniejące w społeczeństwie mity i stereotypy dotyczące przemocy w rodzinie, brak całodobowej lokalnej infolinii dla rodzin w kryzysie, w tym związanym z przemocą domową, duże obciążenie pracowników socjalnych zadaniami administracyjnymi, występowanie zjawiska wyuczzonej bezradności, brak systemowego i kompleksowego wsparcia rodzin wieloproblemowych, słaba dostępność do poradnictwa specjalistycznego, słabo rozwinięte zaplecze placówek i instytucji działających w celu poprawy życia i rozwoju społecznego rodzin problemowych, niechęć do korzystania z dostępnych form wsparcia, niskie kompetencje społeczne i zawodowe rodziców.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> zmiany legislacyjne dotyczące działań na rzecz rodzin i dzieci, możliwość pozyskiwania środków finansowych z różnych źródeł w tym funduszy unijnych na realizację programów z zakresu przeciwdziałania przemocy, kampanie informacyjne wpływające na wzrost świadomości społeczeństwa w zakresie problemu przemocy domowej w tym zwiększające wiedzę na temat możliwości uzyskania pomocy i placówek oferujących pomoc. 	<ul style="list-style-type: none"> niewydolność wychowawcza rodzin problemy alkoholowe członków rodzin, poczucie bezradności i bierność rodzin w rozwiązywaniu własnych problemów, negatywne wzorce zachowań społecznych, ukrywanie przez rodzinę występowania aktów przemocy, niechęć do współpracy, bierność świadków przemocy w rodzinie, dziedziczenie wyuczzonej bezradności, marginalizacja społeczna rodzin, stygmatyzacja rodzin, bierność rodzin w rozwiązywaniu problemu.

Źródło: opracowanie własne.

5. Założenia programowe

5.1 Obszar, cele i kierunki działania programu

Celem głównym programu jest propagowanie i podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy osobom i rodzinom niewydolnym wychowawczo i/lub zagrożonym zjawiskiem przemocy. W odniesieniu do wskazanych założeń określono główne obszary problemowe, wyznaczono cele szczegółowe i kierunki działania programu.

Tabela 8. Obszary, cele i kierunki działania programu.

Cel główny: Propagowanie i podejmowanie działań profilaktycznych w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy osobą i rodziną niewydolnym wychowawczo i/lub zagrożonym zjawiskiem przemocy		
Obszar działania	Cel szczegółowy	
Profilaktyka i edukacja społeczna.	zwiększenie świadomości społecznej na temat istniejących form pomocy i zagrożeń dla rodziny i dziecka	<p>Kierunki działania</p> <ul style="list-style-type: none"> • szeroko prowadzona polityka informacyjna na temat istniejących form pomocy i zagrożeń dla rodziny i dziecka, • podejmowanie działań profilaktyczno-edukacyjnych oraz pomocowych skierowanych do społeczności lokalnej. • angażowanie rodziców w procesy edukacyjne i wychowawcze dzieci i młodzieży przy współpracy z placówkami oświatowymi i wychowawczymi, • zwiększenie dostępności do poradnictwa specjalistycznego (w tym rodzinnego, psychologiczno-pedagogicznego), • opracowywanie i realizacja programów, akcji i innych przedsięwzięć mających na celu propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich, • promowanie właściwych postaw społecznych wolnych od przemocy.
	propagowanie prawidłowych metod wychowawczych i postaw rodzicielskich oraz stylu życia wolnego od przemocy	
	zintensyfikowanie działań profilaktycznych w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej	<ul style="list-style-type: none"> • propagowanie wiedzy na temat zjawiska przemocy w rodzinie i jego postrzegania przez społeczeństwo, • opracowywanie i realizacja programów, akcji i innych przedsięwzięć mających na celu przeciwdziałanie przemocy w tym w rodzinie, • udział w kampaniach społecznych mających na celu ograniczenie zjawiska przemocy w rodzinie (w tym w środkach masowego przekazu).
Zintegrowana polityka społeczna i rozwój zasobów społecznych w zakresie udzielania specjalistycznej pomocy.	usprawnianie systemu wsparcia osób i rodziny w procesie opieki i wychowania dzieci	<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kompetencji i standardu usług świadczonych przez instytucje pomagające dziecku i rodzinie, • doskonalenie zintegrowanego systemu współpracy międzyinstytucjonalnej w zakresie wsparcia osób i rodzin w tym zagrożonych przemocą w rodzinie, • rozwój infrastruktury społecznej w zakresie udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie, • rozwój interdyscyplinarnych form pomocy, opieki i wsparcia dzieci i rodzin, • rozwijanie zabezpieczenia socjalnego dla dzieci i rodzin, • zwiększenie i rozszerzenie dostępności usług dla rodzin zastępczych.
	udzielanie wsparcia i pomocy osobom i rodzinom w tym zagrożonym przemocą w rodzinie	<ul style="list-style-type: none"> • zwiększanie szans edukacyjnych i dostępności do placówek oświatowych dzieci i młodzieży, • prowadzenie specjalistycznego poradnictwa (w tym pomoc prawna, pomoc psychologiczna, terapia indywidualna i grupowa), • realizacja pracy socjalnej oraz usług wspierających i edukacyjnych, • inicjowanie i realizacja lokalnych programów, akcji i innych przedsięwzięć na rzecz pomocy rodzinom i dzieciom, • realizacja działań z zakresu wsparcia rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Źródło: opracowanie własne.

5.2 Adresaci programu

Program skierowany jest do:

- osób i rodzin zagrożonych przemocą w rodzinie i/lub niewydołnych wychowawczo;
- dzieci i młodzieży zagrożonej niedostosowaniem społecznym;
- osób znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej i niedostosowanych społecznie;
- społeczeństwa lokalnego;
- innych osób i podmiotów zaangażowanych w działalność profilaktyczną.

5.3 Realizatorzy programu

Program będzie realizowany głównie przez jednostki samorządu terytorialnego przy współpracy z organami administracji publicznej, instytucjami, służbami i organizacjami pozarządowymi w tym w szczególności przez:

- Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Nakle nad Notecią,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Kcyni, Mroczy, Nakle nad Notecią, Sadkach i Szubinie,
- Powiatowa Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Nakle nad Notecią,
- Powiatowa Komenda Policji w Nakle nad Notecią,
- Punkt Interwencji Kryzysowej w Nakle nad Notecią,
- Placówki oświatowe.

5.4 Źródła finansowania programu

Program będzie finansowany z różnych źródeł tj.:

- budżet państwa,
- budżet powiatu,
- zewnętrzne środki finansowe,
- inne źródła.

5.5 Monitoring i ewaluacja

Niniejszy program jest dokumentem otwartym, co oznacza możliwość podejmowania innych działań i profilaktycznych mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie, które nie zostały w nim zawarte. Realizacja działań będzie następowała w sposób ciągły do 2030 roku.

Podsumowanie

Program służący działaniom profilaktycznym mającym na celu udzielenie specjalistycznej pomocy zwłaszcza w zakresie promowania i wdrożenia prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie w powiecie nakielskim na lata 2025-2030 zakłada, że regularne prowadzenie wśród środowiska lokalnego w tym dzieci i młodzieży z rodzin zagrożonych przemocą zajęć o charakterze profilaktyczno-edukacyjnym i ochronnym umożliwi poznanie i wdrożenie prawidłowych metod wychowawczych oraz rozpowszechnienie właściwych kontaktów interpersonalnych. Zakłada się, że podjęte działania skłonią jednostki do przeanalizowania stosowanych stylów i postaw rodzicielskich oraz staną się zachętą do współpracy rodziców/opiekunów z dziećmi, a w konsekwencji przyczynią się do wzmocnienia poczucia własnej wartości i poprawy relacji w rodzinie. Istotnym jest podejmowanie kompleksowych działań mających na celu udzielenie specjalistycznej pomocy osobom doznającym przemocy domowej, jak również promowanie i wdrażanie prawidłowych metod wychowawczych w stosunku do dzieci w rodzinach zagrożonych przemocą domową. W celu osiągnięcia zamierzonych celów szczegółowych, konieczna będzie współpraca różnych instytucji, placówek i organizacji, które swoimi działaniami wspierają osoby i rodziny zagrożone przemocą lub doświadczające przemocy domowej.

Zakładając, że realizacja niniejszego Programu będzie stanowiła wspólny plan działań wobec problemu przemocy domowej i będzie przebiegać wielopoziomowo we wszystkich instytucjach i organizacjach uprawnionych do podejmowania przedsięwzięć ograniczających skalę zjawiska przemocy domowej, należy oczekiwać, że efektem działania Programu będzie: usprawnienie systemu przeciwdziałania przemocy, ograniczenie zjawiska przemocy i towarzyszących temu problemowi innych zjawisk patologicznych oraz poprawa sposobu funkcjonowania rodzin. Program ma charakter otwarty i będzie systematycznie aktualizowany w miarę kształtujących się potrzeb. W lokalnym systemie działań w obszarze rozwiązywania problemów społecznych rodziny należy brać pod uwagę przedsięwzięcia realizowane przez inne podmioty i instytucje. Tak rozumiany Program stanowi pełne i kompleksowe ujęcie systemu wsparcia i pomocy dla rodzin, a zwłaszcza osób doznających przemocy domowej.

Wykaz tabel:

Tabela 1. Dane statystyczne Sądu Rejonowego w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2020 – 2023	5
Tabela 2. Dane statystyczne Prokuratury Rejonowej w Nakle nad Notecią i Szubinie w zakresie przemocy w rodzinie w latach 2020 – 2023	6
Tabela 3. Działania podjęte przez Policję w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w latach 2020 – 2023	7
Tabela 4. Ochrona i pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie (zespoły interdyscyplinarne, grupy robocze)	8
Tabela 5. Informacja o ilości udzielonych porad w Punkcie Interwencji Kryzysowej w Nakle nad Notecią w latach 2020 – 2023	9
Tabela 6. Zestawienie danych dotyczących programu korekcyjno-edukacyjnego dla osób stosujących przemoc domową w latach 2020 – 2023	9
Tabela 7. Analiza SWOT	13
Tabela 8. Obszary, cele i kierunki działania programu	14